

strenue confutavit S. Ambrosius, et *Maximus* Madaurensis, irrisor martyrum, cujus ludicram ineptamque nugacitatem S. P. Augustinus perstrinxit.

fabri, responsum fuit : « Conditor universi, quem tu per ludibrium fabri filium appellas, ligneum feretrum domino tuo Juliano fabricatur. » Id contigit paulo ante Juliani obitum. Conferantur verba Sozomeni lib. VI *Hist. eccl.*, cap. II, cum iis quæ leguntur apud Theodorum, lib. III, cap. XXIII.

QUINTUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

ENUMERANTUR PONTIFICES MAXIMI.

Pastores romanæ Ecclesiæ quinti sæculi sunt, *Innocentius I*, *Zosimus*, *Bonifacius I*, *Cælestinus I*, *Sixtus III*, *Leo Magnus*, *Hilarus*, *Simplicius*, *Felix III*, *Gelasius I*, *Anastasius II* et *Symmachus*, omnes albo sanctorum adscripti.

XLII. Innocentius I Albanensis, inauguratus anno 402¹, causæ S. Joannis Chrysostomi contra Theophilum Alexandrinum patrocinatus, pulsus ex Urbe novatianis et pelagianis, ut verbis utamur Prosperi, apostolico mucrone percussis, post annos pontificatus 15, *coss. Honorio A. XI* et *Fl. Constantio II*, anno 417 cessit e vita.

XLIII. Subrogatus est *Zosimus*, Græcus genere, qui cum Cælestio aliquando lenius se gessit, sed ejus fraude detecta, ipsum, cæterosque pelagianos damnavit, obiitque post annum episcopatus in XII consulatu *Honorii A.*, anno 418.

XLIV. Ecclesiæ deinde præfuit S. *Bonifacius* Rom., quamquam perpauci favore Symmachi P. U. pontificem nominarent Eulalium archidiaconum, quem Honorius principio favore prosecutus, ut ex urbe pelleretur mandavit, Bonifacio munus suum obeunte ad annum usque 423, quo e vita migravit *consule Mariniano*.

XLV. Post hunc sedit ultra annos 8 S. *Cælestinus I*, qui novatianos ejecit, nestorianos damnavit, semipelagianos com-

¹ Qui Pagii sequuntur chronologiam, Innocentium creatum pontificem tradunt anno 401, *Cælestinum* anno 422, *Simplicium* an. 468. In cæteris vero nulla est discrepantia.

pescuit, et concessit naturæ VIII id. apriles, *coss. Valerio et Aetio*, anno scilicet 432.

XLVI. Inauguratus tum pontifex *Sixtus III*, Juliani Eclanensis, aliorumque pelagianorum insectator acerrimus. Qui administrato annis fere 8 pontificatu, obiit V kal. apriles, anno 440¹, *coss. Valentiniano A. V. et Fl. Anatolio*.

XLVII. *S. Leo I*, hæreticorum omnium, præsertim eutychnorum oppugnator, sanctitate, sapientia, facundia, qua Attilam et Gensericum linivit ac deterruit, vere Magnus, et jure, meritoque a Benedicto XIV declaratus Ecclesiæ doctor, successit Sixto, et supra annos 20 rexit Ecclesiam; mortuus, *coss. Dagalaipho et Severino*, an. 461.

XLVIII. Suffectus Leoni M. *Hilarus*, natione Sardus². Is Eutychem, Nestorium et Macedonium rursus damnavit, obiitque IV idus septemb. ann. 467, *coss. Pusæo et Joanne*.

XLIX. Decessorum exempla secutus S. Simplicius Tiburtinus, irritos reddidit eutychnorum, iisque faventium Zenonis Augusti et Acacii conatus, præfuitque Ecclesiæ ultra annos 15, vita functus, *consule Anicio Fausto*, nimirum anno 483.

L. Pontificatum deinde auspicatus est Felix III, qui rejecit Zenonis *Henoticum*³ et anathemate percussit Acacium C. P. Petrum Moggum et Fullonem, obiitque nono pontificatus anno, v. ær. 492, *Anastasio A. et Rufo* *coss.*

LI. Sedit post Felicem *S. Gelasius Afer*, corporeis vinculis solutus anno episcopatus sui quinto, *post consulatum Viatoris*, id est, an. 496, post expunctum e diptychis Acacii nomen, ejectos manichæos, recisa germina pelagianorum, canonicos ab apocryphis libris distinctos, sublataque lupercalia.

¹ Id confirmatur auctoritate S. Prosperi. Supra 40 dies romanam Ecclesiam fuisse sine antistite, mirabili pace ac patientia expectando adventum Leonis diaconi, scribit idem Prosper.

² *Hilarus* vulgo dictus. Defunctum expletis sex sacerdotii sui annis tradit etiam Idatius in Chronico. *Hilarus* dicendus: nam extant ad Lateranum inscriptiones: « Hilarus episcopus plebi Dei. In honorem Joannis Baptistæ Hilarus episcopus, Dei famulus, offert. Liberatori suo Joanni evangelistæ Hilarus episcopus, famulus Christi. »

³ Decretum *unitivum* seu *conciliatarium*, latum in favorem eutychnorum, ut in communionem reciperentur a catholicis.

LII. Tenuit postea episcopatum *Anastasius II* Romanus, pro orientalis et occidentalis Ecclesiæ unione, quam epistolis, legatis, probatisque ordinationibus Acacii a communione segregati, curavit quam maxime, mirum in modum sollicitus; defunctus 2 pontificatus anno, ær. com. 498, *consule Decio Paulino*.

LIII. Deinde evector est ad supremum Ecclesiæ regimen *Symmachus* e Sardinia, pontificatu functus summa animi constantia adversus schisma *Laurentii* ultra annos 15. Fuit enim illi extrema dies XIV kal. augusti an. 514, *consule* absque collega *M. Aur. Cassiodoro, senatore*.

Patriarcharum nomina.

Alexandrinæ Ecclesiæ præfuerunt post Theophilum *Cyrillus, Proterius, Timotheus Solophaciolus, Joannes Talaia*, eutychnianis prætermisissis; Antiochenæ post Flavianum *Porphyrius, Alexander, Theodorus, Joannes, Domnus, Maximus, Basilus, Martyrius, Julianus, Joannes, Stephanus, Stephanus alter, martyr, Calendio, Palladius*; Jerosolymitanæ post Joannem *Praylius, Juvenalis, Anastasius, Martyrius, Sabustius et Elias*.

CAPUT II.

SÆCULI ECCLESIAE V CONCILIA.

In tres classes plura sæculi V concilia dividimus, quæ adversus hæreticos, quæ pro variis disciplinæ capitibus et quæ rejicienda sunt, discernentes.

Adversus donatistas, pelagianos, nestorianos et eutychnianos celeberrimi habiti sunt sacrorum antistitum conventus; et primo contra donatistas in catholicos armis irruentes anno 404, congregati *Carthagine* episcopi afri, ediderunt *Commonitorium synodicum* ad Honorium Augustum. Duobus proximis annis 405 et 406, *in eadem urbe* episcopi congregati de ipsorum donatarum et paganorum molitionibus certiores redderunt imperatorem, et contra illos Honorii obtinuerunt rescripta. Synodos eandem ob rem coegerunt anno 408 et 410,

et impetrarunt a principe, ne palam convenirent, ritusque suos exercerent, proscriptionis ac mortis poena proposita. Habita anno 411 celebris *Collatio carthaginensis* coram Marcellino tribuno, triplici absoluta congressu. Convicia et mendacia in Collationem illam a donatistis conficta, refutata fuerunt in concilio *cirtensi*, habito in Numidia anno 412.

Celebratas in causa pelagianorum 24 synodos, Augustino superstite, enumerat Garnerius; sed celebriores tantummodo recensebo. Primo Pelagius et Cælestinus damnati fuerunt in synodo *carthaginensi* sub Aurelio anno 412. In *jerusalymitana* sub Joanne an. 415. In *diospolitana*, ubi tamen Pelagius callide fidem suam occultavit, anno ipso 415, sub Eulogio. In *milevitana* sub primate Numidiæ Silvano, anno 416. In *romana* sub Innocentio I, anno 417, et in altera eodem anno sub Zosimo. In *constantinopolitana* sub Attico, et in *antiochena* sub Theodoto, eodem pariter anno. In plenaria *carthaginensi* ex omnibus provinciis Africae anno 418, ab Aurelio collecta. *Anazarbi* in secunda Cilicia sub Maximiano 422. In *africana* universali et in *romana* sub Cælestino, anno 425. In *arelatensi* sub Honorato anno 427. Post Augustini autem obitum damnati fuerunt pelagiani in concilio *ephesino*, de quo infra.

Adversus nestorianos indixere synodos *Romæ* Cælestinus anno 430 et seq., quo tempore etiam *Alexandriæ* concilium coegit S. Cyrillus. Anno autem 431 pontificis nutu, ac Theodosii Divali, habita est synodus *ephesina*, inter œcumenicas III. S. Cælestinus vices suas commisit Cyrillo. Interfuerunt episcopi 274. Damnatus Nestorius et rursus Pelagius: una in Christo propugnata persona, atque intra utramque naturam unitio, quam theologi appellant *hypostaticam*. Virgo Maria declarata est Θεοτόκος, nestoriani *simoniani* dicti fuerunt, eorumque libri proscripti anno 435 in concilio *Armenorum*.

Hæresim eutychanam nestorianæ oppositam, et unam asserentem Verbi incarnati naturam, proscrispsit anno 448 synodus *constantinopolitana* sub Flaviano, et alia ibidem celebrata anno 450. Proximo anno 451, Marciano imperante, celebratum est concilium *chalcedonense*, quod est œcumenicum IV, conve-

nientibus 690, ut fertur, episcopis. Damnati sunt Eutyches et Dioscorus: approbata Leonis Magni *Epistola ad Flavianum*, atque actitata est causa Theodoretæ, et Ibæ Edesseni. Synodis istis contra hæreses celebratis adde romanam anni 444, sedente Leone Magno, contra manichæos, et plenariam *hispanicam* anni 447 adversus priscillianistas, de cujus loco non constat.

Firmata Ecclesiæ disciplina anno 401, circa parvulos ab hæreticis baptizatos in concilio *africano*; de causis episcoporum synodali judicio finiendis anno 402, in concilio *Numidiæ*; de reconciliandis donatistis anno 403, in concilio *III carthaginensi*; de irritis ordinationibus anno 405, in synodo *toletana*; de Andronico Libyæ præfecto anathemate a subditorum vexatione cohibendo, anno 411, in synodo *Ptolemaidis*; de electione Heraclii, ut Augustino in episcopatu succederet, anno 426, in synodo *hypponensi*; de purgatione criminum, quorum insimulabatur Sixtus, anno 433, in concilio *romano*; de rebus multis ad jus ecclesiasticum pertinentibus anno 441, in *arausicano*; de diversis ecclesiasticis legibus an. 452, in synodo *arelatensi*, et de retinendis, rejiciendisve libris in *romana* Gelasii anno 494.

Reprobatur synodus *ad Quercum*, prope Chalcedonem, anni 403, sub Theophilo Alexandrino contra S. Joannem Chrysostomum; *latrocinalis ephesina* pro Eutychete anno 449, sub Dioscoro, cujus acta statim Leo Magnus abolevit; *constantinopolitanæ* eutychanæ factionis anni 496, qua approbatum fuit *Zenonis Henoticum*; et *constantinopolitana* celebrata anno 499 jussu Anastasii imp., in qua epistola S. Leonis papæ, concilium chalcedonense, omnesque confitentes duas in Christo naturas impio damnati sunt anathemate.

CAPUT III.

EXORTE QUINTO SÆCULO HERESSES.

Constat ex dictis tres erupisse quinto sæculo hæreses præcipuas, pelagianam, nestorianam et eutychanam. Priori nomen dedit *Pelagius* Britannus, ex eo monachorum genere,

qui sui juris ad instar philosophorum vivebant. Fuit Romæ sedente Anastasio, atque inde discessit circa annum 409. Ibi audivit Rufinum, scripsitque librum *Eulogiarum*. In Siciliam cum Cælestio, hinc in Africam, mox in Palæstinam transmisit. Vivebat adhuc anno 420. Post hæc tempora altum de illo silentium. Negavit originale peccatum transfundi in posteros Adæ, et a gratia præveniri liberum voluntatis arbitrium, affirmans eandem gratiam dari secundum merita nostra. Pelagii hæresis etiam *cælestiana* dicta est a Pelagii discipulo *Cælestio*, quem alii Scotum faciunt, alii Campanum. Affinis pelagianæ hæresi fuit error *semipelagianorum*, qui licet Christi gratiam necessariam assererent ad faciendam perficiendamque justitiam, illam tamen non requirebant ad initium fidei, et ad primum bonæ voluntatis affectum ¹.

Conjuncti necessitudine quadam erroris pelagianis fuerunt *nestoriani*; nam hi dogmatizabant Christum *purum* hominem natum ex Virgine, suisque meritis et liberi arbitrii viribus ad talem gratiam pervenisse, ut Filius Dei diceretur. Hausit hoc venenum a Theodoro Mopsuesteno *Nestorius* Syrus, qui anno 428 Sisinio successit in episcopatu C. P., et duas in Christo dogmatizans personas, seu Deum hominemque, non ὑποστασει, sed morali tantum unione conjunctos, contendebat Virginem hominem peperisse, non Deum, ac proinde χριστότοκον, non θεοτόκον esse vocandam. Damnatus a Patribus ephesinis, et in exilium pulsus, post multos errores periit circa ann. 440, Oasi in Libya terræ allisus, eique erosa vermibus lingua ².

¹ Inter propugnatores hæresis pelagianæ, post eos qui ejusdem hæresis sparserunt semina *Origenem*, *Theodorum*, *Rufinum* et *Annianum* diaconum celedensem, principem locum debere *Juliano* eclanensi episcopo, cui cum Augustino diuturnum fuit acerrimumque certamen, nemo unus ignorat.

² Præuserat Nestorio *Theodorus Mopsuestenus*, qui plurimum laudatur a Theodoro, lib. V *Eccl. hist.*, cap. XL, et ab aliis citatis eo loci a Valesio. Hujus rei causa historia illa rejicitur a Gregorio Magno, epist. xxxi libri VI. De Theodoro plura Norisius in dissert. de V synodo, et Garnerius de primis auctoribus hæresis pelagianæ. Fuit Theodorus patria Antiochenus, acceptumque a Paulo venenum in pelagianos, nestorianosque transfudit. Ad Nestorium, quod attinet, non defuerunt qui hunc defendere, et S. Cy-

Eutylianis nomen dedit *Eutyches* C. P. archimandrita. Is jam senex circa an 448 cœpit asserere unam esse in Christo naturam, ex divina atque humana permixtam. Magna nactus est patrocina; eique adhæserunt *Dioscorus* Alexandrinus, et qui ejusdem factionis subsecuti sunt, *Timotheus Ælurus*, *Petrus Moggus*, *Athanasius*, *Joannes Hemula*, necnon *Petrus Fullo*, qui anno 371 sedem invasit antiochenam, quique *Trisagio*, ut divinam naturam passam assererent, additamentum illud apposuerunt, *qui crucifixus est pro nobis*, ab aliis tamen catholico acceptum sensu, relatumque ad secundam Trinitatis personam, non ad divinitatis substantiam. His quoque accessere, qui pugnantes pro Zenonis *Henotico* communionem cum eutylianis servabant ¹.

Prætermittenda non est hæresis *Vigilantii*, quem joco S. Hieronymus vocabat *dormitantium*, improbantis cultum martyrum reliquiis exhibitum, cereosque in illorum memoriis accensos; *acephalorum*, qui duce Severo, a quo et *severiani* dicti sunt, neque catholicis, neque hæreticis copulabantur; neque cum suo conveniebant episcopo; *acephali* idcirco appellati, scilicet, sine capite; *abelianorum* denique, qui ab Abelese denominantes continentiam profitebantur, et quamvis nuptias contraherent, nunquam tamen fas esse putabant dare operam gignendis liberis, atque ne destituerentur hæredibus, filios inopum finitimorum adoptabant. Prope Hipponem regium

rillum ejus oppugnatorem vellicare, postremis quoque temporibus, studuerunt; sed quam longe a veritate et a fide Nestorius aberraverit, demonstrant scripta collecta tomo III *Biblioth. Orient.*, Clement. Vatic., p. 2, a viro Cl. Jos. Sim. Assemano Nestorium a Leporio monacho seductum, ait Cassianus.

¹ *Synesius Cyrenensis* philosophus præstantissimus, et ex gentili christianus, atque episcopus Ptolemaidis haud recte sensit de corporum resurrectione, saltem ante episcopatum, ut scribit Evagrius, lib. I cap. xv. Exponebat enim eandem resurrectionem juxta platonicorum, Origenisque sententiam. Ejus ad Evoptium epistolam cv, in qua agit de resurrectione et de uxore retinenda, haud serio fuisse scriptam censet ad annum 410, Ven. Baronius. At aliud est Petavii, Valesii et Holstenii judicium. Cum Synesius dicatur, admonente Theophilo, veram sententiam amplexus nolimus illi injuriam irrogare ipsum inter hæreticos recensendo.

habitasse, sed ad mentem saniozem revocatos, asserit Augustinus¹.

CAPUT IV.

DE SCRIPTORIBUS QUINTI SÆCULI PRÆSTANTISSIMIS.

Annus 420 supremus fuit *Hieronymo*, Stridone in Dalmatia nato, et in latino, græco, hebræoque sermone, cunctisque disciplinis doctissimo. Natus dicitur anno 329, et vita functus ætatis suæ 91 in secessu bethlemítico. Donatum in grammatica, Victorinum in rhetorica, Dydimum in Græcorum doctrina, Bar-haninan in hebraicis litteris habuit institutores, et a Paulino Antiocheno presbyter fuit ordinatus². Quantum in sacris litteris enituerit, divina ejus bibliotheca demonstrat, sacros scilicet complectens Hebræorum, Græcorumque codices, quos latinitate donavit. Illustravit eosdem libros exquisitissimis commentariis, eloquenti stylo instruxit matronas, virgines, monachos et cujusque generis viros; acriori Helvi-

¹ Commemorant nonnulli hæresim *prædestinationum* exortam, ut aiunt, in africano monasterio Adrumeti, sed nos arbitramur esse fictitiam. E Chronico Edessæ edito in *Bibliotheca orientali* ab Assemanio habemus anno 428, emersisse hæresim asserentium « peccatum naturæ insitum. » Illustris editor legendum putat, « nequaquam naturæ insitum. » Si id probes, nova non est hæresis, sed pelagianorum, negantium originaie peccatum et adstruentium « impeccantiam; » at si priori lectioni adhæreas, hæc hæresis manichæismi est germen, vel surculus. Præter Fortunatum, Adimantum, Felicem, Secundinum, Faustum, aliosque manichæos refutatos a S. P. Augustino, mulier etiam quædam, *Julia* nomine, manichæa, multos apud Gazam Palæstinæ urbem seduxit, sed cum S. Porphyrio episcopo ausa inire disputationem infelici morte preempta est, ut legitur apud Surium ad diem 26 februarii.

² Cum S. Hieronymus fuerit presbyter antiochenæ Ecclesiæ, et non romanæ, ut ipse testatur ep. ad Pammachium, negant complures inter quos lib. I *De cler.*, cap. xvi, Ven. Bellarminus, connumerandum illum esse inter S. R. E. cardinales; quamvis id singulari opusculo demonstrare conatus fuerit Alphonsus Ciaconius. *Rufinus* adversarius Hieronymi plura conscripsit, et Eusebii historiam latinitate donavit, uti et Josephi libros, multumque pro Origene adlaboravit. Num ab isto, vel a *Rufino* alio Syro Cælestius acceperit non dari traducem originalis peccati, non eadem est recentiorum criticorum opinio.

dium, Jovinianum, Vigilantium, necnon Rufinum, cunctosque sibi adversantes pupugit.

Quid dicendum est de *Augustino*? Natalis ei annus 355, emortualis 430. Mirum ejus ingenium ostendit, quod adolescentulus in patria Tagaste grammaticam, et Carthagine rhetoricam docuerit artem, et superiores disciplinas nullo tradente didicit. Paganos aureo *De civitate Dei* opere confutavit. Donatistas, manichæos, pelagianos, cæterosque ævi sui hæreticos exagitavit libris numero, doctrina ac pondere argumentorum magno pretio æstimandis. Conciones quoque, et epistolas conscripsit plurimas, et in sacris explanandis libris egregiam navavit operam. Nihil eo humilium, nihil humanius, nihil indefessum magis et in ecclesiasticis et civilibus negotiis pertractandis magis assiduum. Ecclesiæ fulgidissimum lumen, scholasticorum theologorum ducem, et gratiæ et charitatis magistrum universi appellant, atque suspiciunt.

Condigna ulterius habenda est mentio *S. Cyrilli*, qui fuit in episcopatu Alexandrino successor Theophili, vita functi anno 412, et nestorianæ hæresis invictissimus oppugnator; quamvis in eo redargutus a Theodoro alisque, quod Verbi incarnati dixerit *μία φύσις, unam naturam*. At certum est *φύσις* vocabulum loco *ὑποστάσις* usurpasse ad unam significandam Christi personam. Præter quinque contra Nestorium libros, *ac de Trinitate, de Incarnatione, de recta fide*, et suimet apologias et homilias, epistolasque permultas, decem libros edidit contra Julianum, atque in Pentateuchum, in prophetas et in Evangelium Joannis locupletissima commentaria. Obiit autem fidei athleta anno ær. ch. 444.

Ut contra nestorianos Cyrillum, ita contra Eutychem Deus defensores Ecclesiæ suæ suscitavit, inter quos *Leonem I*, romanum pontificem, et *S. Petrum Chrysologum* ravenatem antistitem. Is natus apud Forum Cornelii a Sixto III præmonstrantibus Petro apostolo et Apollinare martyre, consecratus est episcopus Ravennæ, atque ex hac vita migravit circa annum 450. Præter sermones tali conscriptos facundia, ut inde illi accesserit *Chrysologi* cognomentum, hortante prælaudato Leone Magno,